УПОВНОВАЖЕНИЙ
Верховної Ради України з прав людини
вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008 E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua тел. (044) 298 7033

Віце-прем'єр-міністру України з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України – Міністру юстиції України
Ользі СТЕФАНІШИНІЙ

ПОДАННЯ
Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
(згідно з частиною третьою статті 15 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»)

Згідно зі статтею 101 Конституції України Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений) здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина.

На підставі статей 1, 19[1] Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», під час виконання функцій національного превентивного механізму відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, працівниками Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини виявлено порушення прав людини у діяльності Кропивницької міської медичної частини № 14 філії Державної установи «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» в Черкаській та Кіровоградській областях (далі – медична частина).

Статтею 49 Конституції України визначено, що держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування.

Статтею 6 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» визначено, що кожний громадянин України має право на охорону здоров'я, що передбачає медичний догляд, який є необхідним для підтримання здоров'я людини.

Статтею 5 Загальної декларації прав людини, статтею 3 Декларації про захист усіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують

UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
№246.2/25/39.3 від 08.01.2025
КЕП: Лубінець Д. В. 08.01.2025 16:01
368DC35ECECB2DC104000000E88D010070F70400

гідність, видів поводження і покарання, статтею 7 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, статтею 2 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 28 Конституції України визначено, що ніхто не повинен зазнавати тортур або жорстокого, нелюдського або такого, що принижує його гідність, поводження і покарання.

Передбачено, що жодні виключні обставини, якими б вони не були, стан війни чи загроза війни, внутрішня політична нестабільність чи будь-який інший надзвичайний стан не можуть бути виправданням катувань чи інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання.

Усупереч наведеним вимогам законодавства під час відвідування медичної частини 19.11.2024 виявлені факти порушення прав людини, що потребують вжиття невідкладних заходів реагування щодо усунення виявлених недоліків, причин та умов, що їм сприяють, притягнення винних осіб до відповідальності.

Відповідно до пункту 2.11 Порядку взаємодії закладів охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України із закладами охорони здоров'я з питань надання медичної допомоги особам, узятим під варту, затвердженого наказом Міністерством охорони здоров'я України (далі – МОЗ) та Міністерством юстиції України від 10.02.2012 № 239/5/104 (далі – Порядок), про факт виявлення тілесних ушкоджень у засудженого медичний працівник негайно з моменту виявлення таких ушкоджень телефоном, електронною поштою та письмовим повідомленням інформує прокурора та адміністрацію установи виконання покарань.

Водночас під час вивчення медичної документації встановлено, що не усі випадки виявлених тілесних ушкоджень у ув'язнених документуються належним чином. Встановлено, що після липня 2024 року медичні працівники фотографують виключно випадки незначних тілесних ушкоджень у ув'язнених осіб, тоді як інші ушкодження залишаються без належної уваги. Також групою НПМ встановлено, що інформування прокурора про такі випадки здійснюється виключно телефонним дзвінком.

Окремі форми первинної облікової документації № 511/о «Довідка про фіксацію тілесних ушкоджень» не заповнені відповідно до вимог інструкції, затвердженої наказом МОЗ від 02.02.2024 № 186. Зокрема відповідно до медичної документації ув'язнений Д. отримав тілесне ушкодження від 25.08.2024 у камері № 152, фельдшером медичної частини встановлений діагноз: «Крововилив лівого ока, гематома, забій м'яких тканин, забій лівої скроні, гематома шкіри голови з ліва». Водночас медичними працівниками не зроблено фото тілесних ушкоджень, у медичній карті амбулаторного хворого відсутні відомості щодо наданої медичної допомоги ув'язненому.

UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
№246.2/25/39.3 від 08.01.2025
КЕП: Лубінець Д. В. 08.01.2025 16:01
368DC35ECECB2DC104000000E88D010070F70400

Відповідно до інформації у журналі обліку фактів виявлення тілесних ушкоджень у ув'язнених осіб, ув'язнений Н. отримав тілесне ушкодження 12.07.2024, фельдшером медичної частини встановлений діагноз: «Рвана рана шкіри голови в тім'яній ділянці розміром 5 х 0,2 см». Водночас медичними працівниками не зроблено фото тілесних ушкоджень.

Ув'язнений Н. отримав тілесне ушкодження 25.04.2024, фельдшером медичної частини встановлений діагноз: «Забій правої кисті, незначна гематома, набряк м'яких тканин приблизно 1,5 см. Перелом?». Водночас медичні працівники не надали групі НПМ медичну документацію ув'язненого в зв'язку з її відсутностю у медичній частині, таким чином відомості щодо наданої медичної допомоги ув'язненому відсутні.

Під час конфіденційного спілкування з засудженими та ув'язненими особами НПМ отримав повідомлення про недотримання вимог професійної етики з боку керівника медичної частини під час спілкування з пацієнтами. Відповідно до вимог статті 78 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» серед професійних обов'язків медичних працівників є дотримання вимог професійної етики і деонтології та збереження лікарської таємниці.

Разом з тим група НПМ стала свідком, коли опитування групи ув'язнених з боку медичних працівників відбулося в присутності працівників установи. Відповідно до пункту 2.4. Порядку медичні обстеження (огляди) ув'язнених осіб повинні проводитись поза межами чутності і (якщо медичний працівник не бажає іншого в кожному конкретному випадку) поза межами видимості немедичного персоналу.

Під час відвідування група НПМ провела конфіденційне спілкування з особами, які прямують транзитом. Встановлено, що у порушення вимог підпункту 3 пункту 3 Розділу IX «Правил внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України», затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 14.06.2019 № 1769/5, особи, які прямують транзитом, не отримують належної медичної допомоги. Зокрема, окремі засуджені повідомили про погане самопочуття та наявність симптомів гострої респіраторної вірусної інфекції. Також засуджені зверталися до працівників слідчого ізолятору щодо необхідності зустрічі з медичним працівником для подальшого медичного обстеження, проте такі прохання були проігноровані. Разом з тим у порушення пункту 42.1 Європейських пенітенціарних правил особи, які мають підозру на наявність в них інфекційного захворювання, не ізольовані від інших засуджених. За повідомленнями засуджених, які прямують транзитом, медичні працівники (фельдшери медичної частини) відвідують їх не частіше 1 разу на тиждень.

UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
№246.2/25/39.3 від 08.01.2025
КЕП: Лубінець Д. В. 08.01.2025 16:01
368DC35ECECB2DC104000000E88D010070F70400

Нагальною проблемою залишається неукомплектованість штату медичної частини. Протягом 2 років у медичній частині залишається вакантною посада лікаря-терапевта, у штаті медичної частини відсутній клінічний психолог, що ускладнює надання своєчасної та ефективної медичної допомоги засудженим та ув'язненим особам, та може призвести до важких наслідків для їхнього здоров'я.

Лікарі медичної частини позбавлені доступу до електронної системи охорони здоров'я, що призводить до неможливості створення, внесення, перегляду та обміну рецептами, направленнями, медичними записами, електронними медичними картами пацієнтів, іншою інформацією та документами. Відсутність доступу лікарів до інформації стосовно здоров'я засуджених та ув'язнених осіб до потрапляння в установи Державної кримінально-виконавчої служби ускладнює процес надання належної медичної допомоги.

Разом з тим переважна більшість ув'язнених не мають укладеної декларації з лікарем первинної медичної допомоги, як наслідок такі особи позбавлені можливості отримати необхідні медичні послуги за кошти Національної служби здоров'я України, відповідно до Програми медичних гарантій, що призводить до порушення вимог абзаців 4 та 5 статті 4 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».

Під час вивчення медичної документації встановлено, що ув'язнений, який перебуває на лікуванні в умовах стаціонару, має встановлений діагноз гіпертонічної хвороби, та має показники тиску 190/140 мм рт. ст., що є ризиком виникнення неблагоприємних серцево-судинних ускладнень. Наразі пацієнт приймає антигіпертензивні лікарські засоби, які не допомогають утримувати артеріальний тиск у допустимому діапазоні. Таким чином ув'язнений потребує дообстеження та перегляду схеми лікування.

Також групою НПМ виявлений пацієнт, який має діагноз гострого порушення мозкового кровообігу, страждає на афазію, водночас не має індивідуального плану реабілітації.

Варто зауважити, що неналежне надання медичної допомоги може бути розцінене як порушення статті 6 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» та статті 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, яка забороняє нелюдське або таке, що принижує гідність, поводження чи покарання.

Під час відвідування до групи НПМ звернулась ув'язнена, яка наразі має гіпертонічну хворобу та потребує регулярного вимірювання артеріального тиску (декілька разів на день). Відповідно до Правил внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 14.06.2019 № 1769/5 (далі ПВР – СІЗО) до предметів першої необхідності, які ув'язнені можуть зберігати при собі,

UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
№246.2/25/39.3 від 08.01.2025
КЕП: Лубінець Д. В. 08.01.2025 16:01
368DC35ECECB2DC104000000E88D010070F70400

належать медичні вироби, які призначені лікуючим лікарем за потреби цілодобового невідкладного застосування та підтримання життєдіяльності організму. Водночас ув'язненій заборонено зберігати тонометр у камері, в якій вона перебуває, що обмежує її можливість динамічного контролю свого артеріального тиску крові.

У порушення пункту 2.6 Порядку не усі пацієнти, які перебувають на лікуванні в умовах стаціонару, мають заведені форми первинної облікової документації № 003/о «Медична карта стаціонарного хворого», затверджені наказом МОЗ від 14.02.2012 № 110, як наслідок у медичній частині відсутня достатня інформація про висновки медичного обстеження, консультації та дані щодо проведеного лікування таких пацієнтів лікарем-фахівцем.

У порушення Закону України «Про психіатричну допомогу» та Інструкцій до заповнення форм первинної облікової документації, затверджених наказом МОЗ від 15.09.2016 № 970, під час вивчення медичних карт амбулаторних хворих виявлено, що не усі особи, які отримують лікування у лікаря-психіатра, підписали форму первинної облікової документації № 003-7/о «Усвідомлена згода особи на проведення психіатричного огляду» та форму первинної облікової документації № 003-8/о «Усвідомлена згода особи на амбулаторну психіатричну допомогу», що не забезпечує добровільну згоду пацієнтів для застосування щодо них методів діагностики, профілактики та лікування.

На день відвідування в медичній частини відсутні експрес-тести на виявлення антитіл до вірусного гепатиту С, що може призвести до недостатньої діагностики та, як наслідок, прогресування та поширення зазначеного інфекційного захворювання серед інших засуджених та ув'язнених осіб.

При вибірковому огляді лікарських засобів виявлені препарати, термін придатності яких закінчився, що порушує вимоги статті 23 Закону України «Про лікарські засоби». Неякісні лікарські засоби, включаючи ті, термін придатності яких закінчився, підлягають утилізації та знищенню згідно вимог Правил утилізації та знищення лікарських засобів, затверджених наказом МОЗ від 24.04.2015 № 242.

В медичній частині наявний кабінет для проведення замісної підтримувальної терапії (далі – ЗПТ), водночас таку терапію отримують виключно пацієнти, які отримували її раніше, до потрапляння в установу. Лікар-психіатр медичної частини не приймає рішення про початок ЗПТ для інших осіб, на підставі наявності діагнозу психічних та поведінкових розладів внаслідок вживання опіоїдів, відповідності критеріям для призначення ЗПТ та відсутності протипоказань особам, яким раніше не було встановлено зазначений діагноз, що не забезпечує надання медичної допомоги більшості осіб, які її потребують.

Приміщення медичної частини не відповідають вимогам Державних будівельних норм В.2.2-10:2022 «Заклади охорони здоров'я. Основні

UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
№246.2/25/39.3 від 08.01.2025
КЕП: Лубінець Д. В. 08.01.2025 16:01
368DC35ECECB2DC104000000E88D010070F70400

положення» та Стандартів ЄКПТ (CPT/Inf(93)12-part): у камерах-палатах виявлено недостатню площу для перебування пацієнтів, пошкодження поверхні стін, відсутність необхідних меблів (недостатня кількість тумб, відсутні шафи). Також у приміщеннях медичної частини відсутнє гаряче водопостачання, окрім маніпуляційного кабінету, приміщення для медичного обстеження жінок та санітарної кімнати.

Зазначене негативно впливає на терапевтичне середовище в медичній частині та з огляду на практику Європейського суду з прав людини є неналежним поводженням щодо ув'язнених та засуджених осіб.

У порушення вимог пункту 1 розділу II Стандарту інфекційного контролю для закладів охорони здоров'я, що надають допомогу хворим на туберкульоз, затвердженого наказом МОЗ від 01.02.2019 № 287, та пункту 8 глави 2 розділу X ПВР СІЗО, особи, яким встановлено діагноз туберкульозу, поміщуються у камери, які не відповідають вимогам палати для ізоляції пацієнта, який є джерелом аерогенної інфекції, відповідно до стандартів інфекційного контролю.

У медичній частині відсутня обладнана протипожежна система, що може призвести до загрози життю медичного персоналу та засуджених у разі виникнення пожежі, та є порушенням вимог Правил пожежної безпеки в України, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417.

У порушення вимог Державних будівельних норм України В.2.240:2018 «Інклюзивність будівель і споруд» медична частина не обладнана засобами доступності для людей з порушеннями опорно-рухового апарату, наявний пандус не відповідає встановленим вимогам, відсутнє універсальне санітарно-гігієнічне приміщення для пацієнтів.

На підставі викладеного, з метою усунення виявлених порушень прав і свобод людини і громадянина, а також беручи до уваги те, що:

відповідно до підпункту 2^7 пункту 3 Положення про Міністерство юстиції України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02.07.2014 № 228, Міністерство юстиції України забезпечує контроль за дотриманням прав людини і громадянина, вимог законодавства щодо виконання і відбування кримінальних покарань, реалізацією законних прав та інтересів засуджених та узятих під варту осіб;

керуючись статтею 101 Конституції України, статтями 13, 15, 16, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»,

UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
№246.2/25/39.3 від 08.01.2025
КЕП: Лубінець Д. В. 08.01.2025 16:01
368DC35ECECB2DC104000000E88D010070F70400

ВИМАГАЮ:

1. Розглянути подання та вжити заходів, спрямованих на усунення виявлених у ході реалізації функцій національного превентивного механізму наведених порушень прав людини та недопущення катувань, інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання у діяльності Кропивницької міської медичної частини № 14 філії Державної установи «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» в Черкаській та Кіровоградській областях.

2. У спосіб, передбачений чинним законодавством, вжити заходів щодо притягнення винних осіб до встановленої законом відповідальності та про результати розгляду подання у місячний строк повідомити Уповноваженого, додавши на підтвердження відповідну інформацію та копії документів.

Звертаю увагу, що відповідно до статті 188^{40} Кодексу України про адміністративні правопорушення невиконання законних вимог Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини тягне за собою відповідальність згідно з чинним законодавством.

Додаток: Звіт про результати відвідування Кропивницької міської медичної частини № 14 філії Державної установи «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» в Черкаській та Кіровоградській областях на 15 арк.

Уповноважений Верховної
Ради України з прав людини **Дмитро ЛУБІНЕЦЬ**

Морозов Руслан 050 967 9551

UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
№246.2/25/39.3 від 08.01.2025
КЕП: Лубінець Д. В. 08.01.2025 16:01
368DC35ECECB2DC104000000E88D010070F70400